

Consiliul Județean Harghita
Harghita Megye Tanácsa

HMTJ 26/2015 (10.02.2015)

Ikt. szám: 3222/10.02.2015

JELENTÉS

Medvekérdés és vadkárok Harghita megyében

Előterjesztő: Elemző Csoport

Referenciadokumentum:

- 1979-es Berni Egyezmény
- Európai Közösség Tanácsának 92/43/EGK irányelve
- 407/2006-os vadászati törvény
- 1679/2008-as kormányhatározat
- 1575/2014-es rendelet
- Polgármesteri hivatalok által beküldött adatok medvepopulációról és bejelentett vadkárokról
- Megyei vadásztársulatok által beküldött adatok, állásfoglalások
- Erdészeti hivatalok, magánerdészetek által beküldött adatok
- Egészségügyi intézmények, környezetvédő egyesületek statisztikái, állásfoglalásai
- URSUSLIFE projekt anyagai, jelentései
- Hargita megyei Környezetvédelmi Ügynökség adatai, állásfoglalása
- Országos és megyei sajtóhírek
- Medvék helyzetéről készült tanulmányok, felmérések
- Más, illetékes személyek állásfoglalása, véleménynyilvánítása

I. Felvezető

Megyénk kiterjedt erdősegei számos környezeti előnyt és lehetőséget jelentenek a lakosság számára. A színes flóra mellett olyan erdei állatok is élnek itt, amelyek más, nem hegyvidéki területeken nem fellelhetők. Az itteni emberek együtt élnek ezekkel az állatokkal, és míg egy más, nagyvárosi ember számára csak állatkerti látványosság egy-egy nagy ragadozó, addig itt a medve, a farkas, vagy a vadmacska mondhatni a mindennapi élet része. „A medve nem játék” mondja az egyik a három székely poénos „alapigazságból”, amely bizonyítja, hogy a székely kultúra szerves részévé vált a barnamedve.

Az együttélésnek azonban vannak árnyoldalai, hiszen gyakran az életterek átfedik egymást, konfliktusokat eredményezve. Hargita megyében érezhetően fokozódik a konfliktus a medvék a lakosság között, a vadkárok száma is megtöbbszöröződött az elmúlt időszakban. A medvék, élelem keresési útjaik során gyakran merészkednek lakott övezetbe, amely során nemcsak anyagi károkat okoznak, hanem egyre nagyobb veszélyt jelentenek az emberekre is. A vadkárok száma mellett, az emberéletet veszélyeztető támadások száma is növekedett.

Ezek ismeretében, olyan sürgős intézkedésekre van szükség, amelyek a közbiztonság kérdéseire hoznak megoldást, szem előtt tartva természetesen a medvék ökológiai jellemzőit is.

II. Jogsabályok

Európai Unió szabályozás és irányelvek

Az első, nagy, regionális egyezményt 1979. Szeptember 19-én fogadták el, Bernben, az európai, vadon élő élővilág és a természetes élőhelyek védelméről. 1982 óta hatályos, Románia a 13/1993-as törvénnyel ratifikálta, 1993. március 11-én. Az Európai Közösségek Tanácsának, 92/43/EGK számú irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről, egészíti ki az egyezményt. Ezen irányelv 12. cikke rendelkezik az Unió területén levő vadállatok, köztük a barna medvék szigorú védelméről. A 16. cikk azonban rendelkezik azokról a kivételes esetekről, amelyekben engedélyezhető a vadállatok befogása, megölése. E szerint tehát:

16. cikk

(1) Amennyiben nincs más megfelelő megoldás és az eltérés megengedése nem befolyásolja hátrányosan az érintett fajok populációi kedvező védeltségi állapotának fenntartását az elterjedési területükön, a tagállamok engedélyezhetik a 12., 13., 14. cikkben, valamint a 15. cikk a) és b) pontjában foglalt rendelkezésektől való eltérést az alábbiak érdekében:

a) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme;

b) termést, állatállományt, erdőt, halastavat, vizeket és más típusú, tulajdont érintő súlyos károk megelőzése;

c) közegészség, közbiztonság vagy más kiemelkedően fontos közérdek, beleértve a társadalmi vagy gazdasági érdekeket is, továbbá a környezet számára kiemelkedően előnyös hatás elérése;

d) az érintett fajok újbóli elszaporításával és visszahonosításával kapcsolatos kutatás és oktatás, továbbá az e célok érdekében végzett tenyésztés és nemesítés, növények esetében a mesterséges szaporítást is beleértve;

e) a IV. mellékletben felsorolt fajok korlátozott és az illetékes tagállami hatóságok által meghatározott számú példányai szigorúan ellenőrzött feltételek mellett, szelektív módon és korlátozott mértékben végzett befogásának, begyűjtésének vagy tartásának engedélyezése.

Az Unió tehát a természetvédelem és a fajok védelmével foglalkozik, amely érthető, tekintve a vadállatok egyre szűkülő életterét. A kérdés azonban az, hogyan lehet hosszú távon fenntartani a természetvédelmet, figyelembe véve a lakosság, tehát a helyi, közvetlen érintettek érdekeit?

E kérdés megválaszolására született meg, 2014. június 10-én egy Európai Unió platform, az emberek és a nagyragadozók együttélésének javítására. Az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatósága által kezdeményezett platformon találkozhatnak a nagyragadozók kérdésében érintettek, úgymint a természetvédők, vadászegyesületek, helyi és regionális önkormányzatok, állattartók, földtulajdonosok, lakosság. Az Európai Bizottság számos tevékenységet folytat az érintettek és a nagyragadozók konfliktusainak kezelésére. Az első lépés egy tanulmány elkészítése volt, 2013. februárjában, az emberek és a nagyragadozók kapcsolatáról, ennek megértéséről. Ezt követte két műhelymunka 2013-as év elején és végén, amelyet a platform létrehozása követett, 2014 júniusában.

Bár vannak kezdeményezések, jogi szinten az EU-ban nem létezik a 92/43/EGK irányelven kívül más szabályozás, intézkedés a nagyragadozók védelméről, illetve ezekkel szembeni védekezési formákról. Több Unió program irányult az európai medvepopulációra, azonban ezek szintén a védelmüket célozták meg. Az URSUSLIFE program 2009-2013 között futott Hargita, Kovászna, Brassó megyékben, ennek keretén belül a nagyragadozókkal szembeni védekezés is hangsúlyt kapott.

Figyelembe véve azt, hogy Romániában és Hargita megyében egy specifikus helyzet áll fent, ami a medvéket illeti, az Európai Uniónak nincs jelenleg általános érvényű szabályozása a nagyragadozók és az emberek kapcsolatának kezelésére. Programok, kezdeményezések léteznek, hiszen ezek azok, amelyek régióként alkalmazkodhatnak a helyi speciális helyzetekhez.

A tagállamok maguk hozzák meg azokat a vadászati és természetvédelmi jogszabályokat, amelyek illeszkednek a 92/43/EGK irányelv előírásaihoz. Az Európai Unió ezen fajok védelmére helyezi a hangsúlyt, azonban a romániai, vagy a Hargita megyei helyzetet külön nem taglalja. Figyelembe kell venni, hogy a kárpáti barnamedve populációja Romániában koncentráldódik, s jelentős egyedszám található meg Hargita, Kovászna, Brassó megyékben. Így például a Natura 2000 kezdeményezésnek is ehhez kellene illeszkednie,

figyelni arra, hogy a kijelölt környezetvédelmi területek mennyire képesek eltartani az ott élő nagyragadozók állományát.

Romániai és helyi jogszabályozás

Hargita Megyei Prefektus Intézményének 183/2014-es rendelete fogadja el a Megyei Sürgősségi Bizottság szervezésére, feladatkörére és működésére vonatkozó szabályzatot és előírja a 3-as cikkely b.) pontjában, hogy a Megyei Sürgősségi Bizottság feladata felmérni a hatáskörébe tartozó területeken a vészhelyzeteket, konkrét intézkedéseket és lépéseket tenni ezeknek helyreállítására és követni ezek végrehajtását. A Román Kormány **21/2004-es Sürgősségi Kormányhatározata** pedig az I. fejezet 2. cikkelyében meghatározza a vészhelyzeteket, amelyek különleges, nem katonai jellegű események, amelyek mértéke és intenzitása veszélyezteti a lakosság életét és egészségét, a környezetét, a fontos anyagi és kulturális értékeket, és a normális állapot visszaállításához sürgős intézkedések és fellépések szükségesek, kiegészítő források kiosztása szükséges és egységes kezelése a résztvevő erőknek és eszközöknek. Az utóbbi időben rohamosan növekedő medvetámadások pedig pontosan ebbe a kategóriába illenek bele, hiszen veszélyben van az emberek élete, a termésük, a haszonállataik, és erre mihamarabb megoldást kell találni.

A **környezetvédelmi problémákat** a 195/2005 Sürgősségi Kormányhatározat tárgyalja, amelynek módosításait, kiegészítéseit a 265/2006-ös törvény tartalmazza. Az 57/2007-es Sürgősségi Kormányhatározat, amelyet a 49/2011-es törvény keretében aktualizáltak **a természetvédelmi területekkel, a természetes élőhelyek és a vadnövény- és állatvilág megőrzésével** foglalkozik.

A **407/2006-as Vadászati és a vadállomány védelmére előírt törvény** foglalkozik a medvevadászattal és ennek szabályozásával. Ebben, az 1. cikkely meghatározza az *optimális populációt*: a vadászati érdekeltségű állatvilág összes példánya, amely együtt él egy vadászati területen egy bizonyos faji összetételben, és egy bizonyos életkori összetételben a fajkon belül, amely biztosítja a biodiverzitás megőrzését, a legkevesebb kárt okoz, és nem jelent veszélyt az emberi populációra. A megyénkben az optimális populációnál sokkal magasabb egyedszám él a medvékből, veszélyt jelentve az emberek életére, a termésükre, a haszonállataikra. Ugyanezen törvény a 19-es cikkelyének 1-es pontjában megtalálható, hogy a biológiai sokféleség megőrzése érdekében a vadászásra szánt emlősök és madarak csak a jóváhagyott kvóta keretén belül lehetnek ki a technikai szabályozások figyelembe vételével, ami a vadászat megszervezését és lefolyását illeti. A 2-es pont előírja, hogy a vadállatok, amelyeknek vadászása egyébként tilos, és ide tartozik a medve is, csak akkor lehet vadászni, ha szükség van a populáció csökkentésére vagy pedig különleges esetekben, ha elfajzottak vagy károkat okoznak, ezt pedig központi, minisztériumi rendelet alapján lehet megtenni. A 13-as cikkely foglalkozik a kártérítések problémájával. A kártérítések megítélésének módját a 1679/2008-as kormányhatározat tárgyalja. A kár megtérítése legtöbb esetben hosszú ideig tart. A 39-es cikkely előírja, hogy azokat a medvéket, amelyek károkat okoznak, a környezetvédelemmel megbízott minisztérium jóváhagyásával, csalétekkel, csapdával is be lehet fogni, vagy levadászni.

Az **1679/2008-as Kormányhatározat** foglalkozik a kártérítések odaítélésének eljárásával, amelyet a medvék és egyéb vadállatok által okozott támadások nyomán ítélnek meg.

Az 1575/2014-es a Környezetvédelmi és Klímaváltozási Minisztérium 2014. szeptember 16-án megjelent rendelete a medvék, farkasok és a vadmacskák befogását, visszatartását, szállítását, és az így befogott egyedek cseréjét és kereskedelmi tevékenységét szabályozza. Pontos meghatározza azokat az időszakokat mikor szabad vadászni a fent említett példányokra. Szintén e rendelet szerint kivételt képeznek azok az egyedek, amelyek veszélyt jelentenek a közegészségre és közbiztonságra, illetve a települések lakóövezetein találhatóak, belátogatnak a háziállatok lakhelyére. A problémás egyedeket vadászidényen kívül is be lehet fogni, esetenként kilőni.

III. Aktuális helyzet. Statisztikák

A barnamedve a szigorúan védett fajok közé tartozik. A hivatalos adatok szerint az európai medveállomány 40%-a Romániában található. A becslések szerint az utóbbi évtizedben számuk növekedett. Hargita megyében – az ország állományához viszonyítva – meglehetősen sok medve él s bár a szakemberek szerint ugrásszerű növekedésről nem beszélhetünk.

Medveállomány

Az Európai Unió csak környezetvédelmi szempontból közelíti meg a barnamedvék helyzetét Romániában. Azonban a romániai medvepopuláció egy kivételes eset, hiszen itt a medvesűrűség messze meghaladja az európai átlagot. Az Unió területén élő barnamedvék száma eléri a 17 000-et, amelyből a legtöbbit a kárpáti barnamedve teszi ki, több mint 7000 egyedszámával. Az arányokat tekintve, Romániában van a legtöbb medve, hiszen itt tömörül az európai barnamedvék mintegy 35-40%-a, a kárpáti barnamedvék több mint 80%-a. A brassói egyetem kutatása szerint 2013-ban közel 6200 medve élt Romániában. E medvepopuláció körülbelül 69.000 km² területet foglal el, amely az ország teljes területének mintegy 30%-a. E területeken tehát medvesűrűség 0,9 medve/10 km², vagyis körülbelül egy medve jut 1000 hektárra. Megoszlanak a vélemények a medvék létszámára vonatkozóan, nem létezik egy általános, egységesen elfogadott és a valósághoz a leginkább közel álló egyetértés a populáció nagyságáról. A szakirodalom szerint ez elegendő is lenne, azonban ez matematikai átlag alapján végzett számítás, nem mutatja az eloszlást, amely nem egyenletes. Több olyan megye van, ahol magasabb az egyedsűrűség. Ilyen térségeket jelentenek Hargita, Kovászna, Beszterce, Brassó, Buzău, Maros és Neamț megyék.

A matematikai becslések szerint az eltartható medveszám 4000 példány körül lenne Románia szinten. Mivel a medvék létszáma nem ismert, csak magas hibaarányal lehet megbecsülni a számukat, így a területek pontos eltartható képessége is pusztán elméleti feltételezés, a valóság nagyban eltérhet ettől. A medvék természetes ösztönük, illetve egyéb külső, ember okozta behatások miatt állandó mozgásban vannak, élelmet, nyugodt környezetet, téli szállást keresve maguknak. (Például ha 10 ember látott egymástól függetlenül 10 medvét, akkor nem feltétlenül jelenti, hogy az adott területen 10 medve van.)

A Hargita megyei medveállomány nagysága kérdéses és állandó vita tárgya. A vadásztársulatok 1350 körülre becsülik a medvék számát, azonban az Ügynökség szerint ez túlbecsült érték, és szerintük 800-900 körül mozog a létszám. A vadásztársulatok becsléseiket a vadak által hagyott nyomok, és egyértelmű jelek, megfigyelések alapján adják meg, és teljesen elkerülhetetlen, hogy több vadásztársaság ne vegye számításba ugyanazt a medvét. A vadak mozognak egyértelműen tekintet nélkül a vadászterületek határaitra, így csak komoly beruházással és kutató munkával lehetne követni őket.

Hargita megye vadászterületeinek nagysága közel 600 ezer hektár. Egy, a Hargita Megyei Erdészeti és Vadállományi Felügyelőség által 2010-ben kidolgozott módszer szerint ezer hektáron egy medve lenne az ideális, tehát megyeszinten 600 medve lenne az optimális. A vadásztársaságok felügyeletébe tartozó vadászterületeken vannak olyan parcellák, amelyek mezőgazdasági területként vannak hasznosítva, így gyakorlatilag nem képezik a medve, vagy más vadállat életterét. Ebből adódóan az ideális létszám meghatározásakor kizárólag azokat a területeket kell figyelembe venni, amelyek a vadak életterét képezik és ez alapján meghatározni az optimális, eltartható egyedszámot, minden vad esetében. Természetesen ez minden vadászterület esetében változik, így ennek meghatározására a vadásztársaságoknak van leginkább kompetenciájuk.

Hargita Megye Tanácsa Vidékfejlesztési Egyesülete elnökének meglátása szerint, sokkal célravezetőbb lenne a medvék által okozott károk számához viszonyítani az optimális egyedszámot és ennek függvényében a kilövési engedélyek számát. Ez a megközelítés is hozzásegít a becslés pontosabb elvégzéséhez, hiszen azok a medvék, amelyek rendszeresen bevándorolnak a lakott területekre, gyakorlatilag kiszorultak az erdei élettérből, tehát feltételezi azt, hogy annak a területnek a medveeltartó képessége csökkent. A másik oldalon azonban, nem biztos, hogy ez is meghozza az elvárt megoldást, azonban hozzásegíthet egy pontosabb létszám meghatározásához, és ennek alapján megfelelő döntések meghozatalához. Az életter szűkülése, az élelem mennyiségének csökkenése továbbra is lakott, művelt területekre kényszeríti az állatokat, élelemszerzés céljából, tehát szükséges a károk mellett, egyéb természeti tényezők figyelembe vétele is.

Vadkások

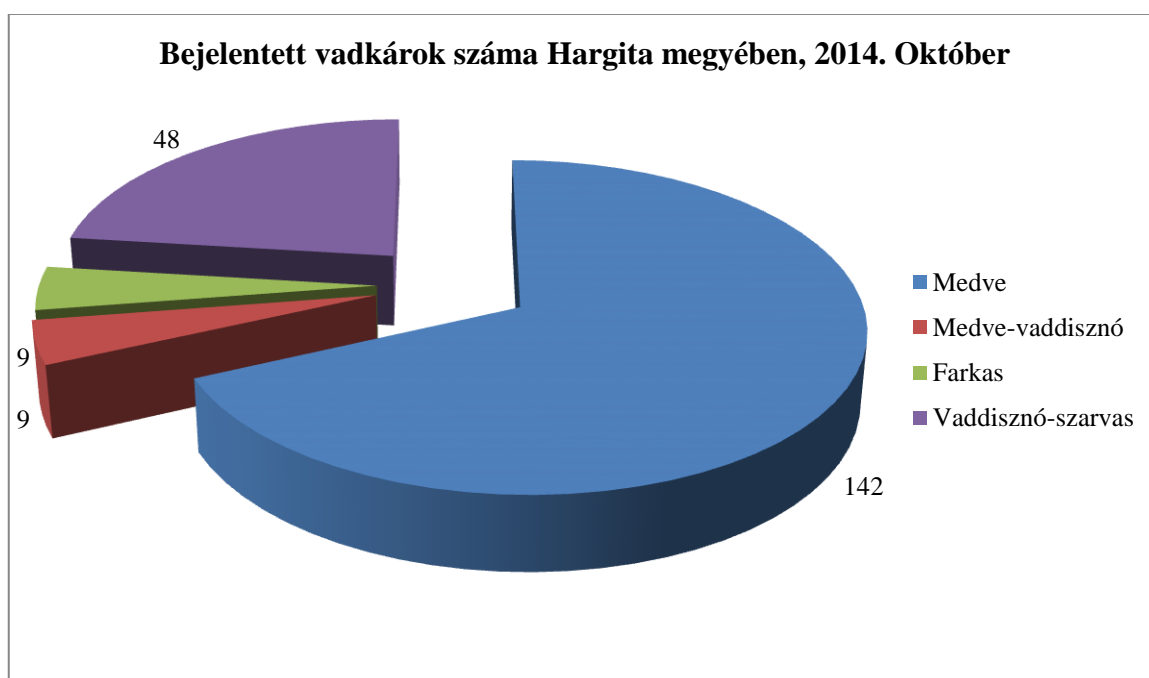
A vadkások gyarodásának több oka is van. A Hargita megyei Környezetvédelmi Ügynökség véleménye szerint a vadkások számának idej növekedése a gyenge makktermésnek, illetve az egyre növekvő silókukorica termesztésnek tudható be.

Az egyéb vadak, főleg vaddisznók is jelentős károkat okoznak a mezőgazdasági terményekben. Ezekben az esetekben a valós károk csak kis részét jelentik be a gazdák, azokat az eseteket, amelyekben jelentős mértékű kár keletkezett. Bár a probléma fennáll, ezek az esetek nem annyira mediatizáltak, mint a medvék okozta károk. Ehhez az is hozzájárul, hogy míg a medvekások minisztériumi szinten rendeződnek, addig az egyéb vadak által okozott károk rendezése a vadásztársaságok feladata.

A LIFE Ursus projekt keretében végzett kutatások alatt megfigyelték, hogy számos esetben a lakóövezethez relatíve közel szórnak ki plusz táplálékot a vadak etetésére, amely révén ezeknek a vadaknak megváltozik a viselkedésük hosszútávon. Ezáltal fokozódik a vadkárok lehetőségének esélye.

A Hargita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség természetvédelmi osztályának jelentése szerint 2014-ben összesen 208 káresetet jelentettek, ennek 68%-a, 142, medve által okozott kár. 9 esetben medve és vaddisznó által okozott, illetve szintén 9 alkalommal farkas által okozott kárt jelentettek. A többi esetben vaddisznó és szarvas volt a károkozó.

A medvék által okozott, bejelentett károk száma 2014 októberéig majdnem megkétszereződött. A 2013-as évben 84 medve által okozott kárt jegyeztek, amelyek értéke meghaladja a 157 ezer lejt. Az esetek többségében szarvasmarha esett a medvék áldozatául.

Forrás: Hargita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség

A 407/2006-os vadászati törvény és a 1679/2008-as, kártérítés megítélésére vonatkozó kormányhatározatból kiderül, hogy a kár bejelentésére 24 óra áll a kárvallott rendelkezésére. A kárról készült írásos jelentést annál az önkormányzatnál kell benyújtani, amely területén a veszteség bekövetkezett. 24 óra azonban meglehetősen rövid időszak a kár bejelentésére, főként, ha a kárvallott nem községközpontban lakik, esetleg más községhez tartozó tulajdonában keletkezett kár. Ilyen esetekben a bejelentés időigényes és gyakran költségekkel jár. Javasolt lenne ebből adódóan oly módon módosítani az ide vonatkozó jogszabályokat, hogy lehetőség teremtse a kár 112-es sürgősségi számon történő hivatalos bejelentésére. Célszerű lenne ugyanakkor a jogszabályokat úgy módosítani, hogy lehetővé tegyék a bejelentés költségeinek hozzáadását a vadkár értékéhez.

A fent említett jogszabályok értelmében, a kár bejelentését követő 24 óraban a polgármester egy bizottságot hív össze, amely felméri és értékeli a keletkezett kárt. Az összehívást követő 48 óraban összeáll a bizottság és a károsult (vagy egy általa meghatalmazott személy) jelenlétében felméri a veszteséget. A mezőgazdasági, erdészeti vagy háziállatokban keletkezett kár mértékét a bizottság jegyzőkönyvbe foglalja, amelyet a területi erdőgazdálkodásért felelős intézmény vezetője határozattal hagy jóvá. Ez a folyamat legtöbb esetben hosszú ideig tart. Ebből kifolyólag tanácsos lenne a jogszabály módosítása révén rövidíteni a bejelentés és a kár megtérítése közötti időintervallumot, lecsökkentve ezt akár egy 30 napos határidőre.

A hosszadalmas procedúra és az elhúzódó kártérítés, esetenként a bejelentés költségei elkedvetlenítik a gazdákat így gyakran nem tesznek le kárigénylést. A lakosság tájékozatlansága is egy fő tényező. Annak ellenére ugyanis, hogy a Vidékfejlesztési Egyesület, tájékoztató plakátokat készített és szórt a településeken arra vonatkozóan, hogy mi a teendő vadkárok esetén, a lakosság, s gyakran a polgármesteri hivatalok sem kellően tájékozottak.

Személyi sérülések

Ami a medvetámadásból származó személyi sérüléseket illeti, a Környezetvédelmi Ügynökség adatai szerint 2011-2012 közti periódusban öt, illetve a 2013-2014 közti időszakban hét ilyen esetet jelentettek.

A medvék állandó jelenléte a településeken, ezek közelében komoly veszélyt jelent, amelyre minden érintett területnek fokozottan figyelnie kell. Olyan intézkedésekre van szükség, amelyekkel nemcsak megelőzhetőek az esetleges sérülések és károk, de kizoríthatóak az egyedek a lakott térségekből. Az emberi sérülések gyakorisága aggasztó mértékeket ölt. A medvék, élelemszerzési körútjaikon gyakran találkoznak az emberrel, és bár legtöbb alkalommal elmenekülnek, számos esetben komoly sérülést eredményező támadással végződött a találkozás. A Hargita megyei Közegészségügyi Igazgatóság adatai szerint, a megyei kórházakban az idén 15 személyt láttak el medve okozta könnyebb és súlyosabb sérülésekkel.

Év	Összesen az évben	Összesen kórházanként	Helyiség
2013	2	2	Gyergyószentmiklós
2014	15	7	Csíksereda
		3	Gyergyószentmiklós
		3	Maroshévíz
		2	Székelyudvarhely

Forrás: Hargita megyei Közegészségügyi Igazgatóság

Hargita Megye Tanácsának elnöke szerint, mivel a törvény egyelőre nem biztosít jóvátételt a medvék okozta személyi sérülésekre, nem elegendő a kilövési kvóta növeléséről beszélni, hanem az emberi élet védelme az elsődleges. Meglátása szerint, a túlszaporulat

következtében a fiatal, gyengébb egyedek a lakott övezetekbe kényszerülnek, ahol élelmet is bőven találnak így könnyen adaptálódnak és folyamatos veszélyt jelentenek az emberre.

IV. Összegzés, javaslatok

Medvepopuláció szabályozása

A vadásztársulatok egyetértenek abban, hogy hatalmas eltérések vannak a medvék optimális és valós száma között a megyében. Reális számuk ugyanis kétszerese, esetenként háromszorosa az ideális egyedszámnak. Túlszaporodásuk fő oka az idős, hím egyedek hiánya, amelyek a reprodukciós folyamatban elpusztítják az újszülött, gyenge bocsokat így szabályozva a populációt.

Az idős példányok hiánya következtében, a 3-4 éves fiatal egyedek anyamedvévé válnak, a fiatal egyedek pedig mind felnőnek. A bocsok két éves koruk után elhagyják anyjukat és a lakott területek közelébe merészkednek könnyű élelemszerzés céljából, ezt a magatartást pedig továbbörökítik a fiatalabb generációnak.

A fiatal egyedek számának csökkentése jelent tehát egy megoldást, amely érdekében (1) korlátozást kellene bevezetni a 200-250 pontnál nagyobb egyedek kilövésére. Az eltelt évtizedekben a vadászegyesületek anyagi okokból számos felnőtt, hím egyedet levadásztak. Célszerű lenne a kilövési kvóta a pontok szerinti finomítása, két-három lépcsőt kialakítva. Így a vadásztársaságnak kvótája lesz a trófeaértékű medvék kilövésére, illetve az alacsonyabb értékűekre is külön. Ezáltal a vadásztársaságok képesek lesznek kiadásukat fedezni, és emellett érdekeltekké lehet tenni a fiatal medve egyedek vadászatában is.

Mindezek mellett fontos lenne a kilövési engedélyek számát (2) a jelentett káresetek függvényében, illetve (3) a már levadászott egyedek száma függvényében meghatározni. Kiemelkedően fontos ugyanakkor, hogy (4) a beavatkozások száma a populáció valós létszáma alapján legyen meghatározva.

A védett fajok, így a medvék vadászatát is tiltja a 407/2006-os vadászati törvény. Vadászatuk csak abban az esetben engedélyezett amennyiben a populáció csökkentése szükségessé vált vagy károkat okoznak. Ez minisztériumi rendelettel lehetséges. A medvepopuláció valós számának meghatározása a vadászterületeket adminisztráló szervek hatáskörébe tartozik. Ezen szervek feladata tehát, hogy az optimális egyedszám ismeretében intézkedéseket kezdeményezzenek, amennyiben a populáció túlszaporodását észlelik.

Eljárás személyi sérülés esetén

A vadásztársulatok további javaslata (5) a gyors beavatkozás lehetővé tétele. A társulatok rendelkezésére kellene állnia egy minisztériumi jóváhagyásnak, amely lehetővé teszi sürgősségi esetekben (például személyi sérülés) a gyors beavatkozást. Jelenleg, több napba telik, amíg a minisztérium engedélyezi a kvótán felüli vadászatot az emberi sérülés esetén. Ki kell hangsúlyozni, hogy bár egy védett fajról van szó, az emberi élet értékesebb.

Rendeletben kellene meghatározni, hogy (6) mi az eljárás személyi sérülés esetén. Kihez kell fordulni ilyen esetekben és milyen folyamatra lehet számítani. Jogszabályba kellene foglalni, hogy (7) sérülés esetén a kórházi költségeket; súlyos sérülés esetén a

nyugdíjazást vagy egyéb kompenzációkat, illetve elhalálozás esetén a temetkezési költségeket mely illetékes hatóság téríti meg.

Mindezen sérülések megelőzése érdekében tudatosítani, informálni kell a lakosságot, főként a medvék által gyakran látogatott területeken, medvék életéről, szokásairól, és legfőképpen az óvintézkedésekről.

Vadkárok

A vadkárok további megelőzésére a vadászegyesületek (8) villanypásztor beszerzését javasolják a gazdáknak. Úgy vélik, hogy megfelelően felszerelt és karbantartott felszereléssel megfékezhető a vadak garázdálkodása. Az előző évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a nagy területet védő villanypásztorok nem hatékonyak és a működtetésük is nehéz. Azonban a kisebb területek, gazdaságok esetében megfelelő védelmet tud nyújtani a medvék és egyéb kárt okozó vadakkal szemben.

Le kell csökkenteni az illetékes intézmények reakcióidejét. A folyamat egyszerűsítése céljából javallott lenne a (9) kárigénylések elbírálását és a vadászati kvóta meghatározását a Környezetvédelmi Ügynökség megyei kirendeltségének hatáskörébe helyezni.

Szabályozni kellene a (10) jelenleg meglehetősen kaotikus legeltetést, amely gyakran zavarja a vadon élő állatokat és így azok a lakott övezetekbe kényszerülnek. A vadállatok életterének védelme érdekében pedig (11) szigorúan szabályozni kellene az erdőgazdálkodást.

Hasonló állásponton vannak a LIFEURSUS elnevezésű projekt szakértői is. A 2013-ban befejezett projekt tapasztalatai alapján a következőket javasolják a vadkárok megelőzése érdekében:

- A legeltetési szabályzat betartása, különösen az éjszakai legeltetés, erdei legeltetés és felügyelet nélkül hagyott állatok tilalmára vonatkozóan. A karámok tisztán tartása, ellenkező esetben a nem megfelelően tárolt hulladék odavonzza a vadakat.
- A háziállatok védett, zárt istállókban, ketrecekben tartása.
- A termés begyűjtés előtti védelme őr, elektromos kerítés, zajkeltő készülék révén. Termés időben történő begyűjtése.
- Új növényi kultúrák bevezetését megelőzően esettanulmányok készítése a terület hatékony védelmének lehetőségeiről, szükségességéről.

Ezen felül, a Környezetvédelmi Ügynökség tapasztalata szerint, a vadkárok megelőzése érdekében:

- vadföldeket kell létesíteni és a meglévőket karbantartani,
- szigorúan szabályozni kell az erdei gyümölcsbegyűjtést,
- ki kell tiltani és büntetni az erdőben motoros sportot űzőket.

A vadkár keletkezése senkinek sem érdeke, így mind a gazdáknak, mind a vadásztársulatoknak meg kell tenniük a megfelelő lépéseket a megelőzésre. Ehhez azonban

együttműködésre, egyetértésre van szükség. Javallott tehát egy kommunikáció kialakítása a helyi gazdák (gazdaszövetkezeten keresztül) és az illetékes vadásztársaság között a prevenció maximalizálása érdekében.

Az Európai Unió medvék védelméről szóló keretegyezménye

Tekintettel a romániai medvepopulációra, az Európai Unió, a nagyragadozókat is érintő, környezetvédelmi keretegyezményének (1979-es Berni Egyezmény, illetve az 92/43/EGK irányelv) romániai alkalmazásának felülvizsgálatára van szükség. Figyelembe kell venni Románia azon helyzetét, hogy az Európában levő kárpáti barnamedve populáció, jelentős hányada Románia hegyvidékeire koncentrálódik, szűkítve ezáltal az egy egyedre jutó életteret és fokozott veszélyt jelentenek. Az Unió szintjén, általános érvényű környezetvédelmi eljárások, a medvékre (s nemcsak) vonatkozó része Románia esetében vitathatóak, más államokhoz viszonyítva itt az enyhébb intézkedések is megfelelőek lennének a medve faj védelmére, fennmaradására.

A Natura 2000 környezetvédelmi területek kijelölése során a figyelembe kell venni a terület medvepopulációjának eltartó képességét és a hozott intézkedéseknek meg kell engedniük a medvék elfogását, kilövését azokban a kivételes helyzetekben, amelyekben ezek indokoltak. Figyelembe kell venni, hogy bár egy szigorúan védett fajról van szó, a természetes élettér beszűkülésével és a szaporodás növekedésével a romániai hegyvidékeken fenntarthatatlan helyzet alakul ki, amely komoly veszélyforrást jelent mind a mezőgazdasági tevékenységekre, mind a lakosság biztonságára, kedvezőtlen hatást gyakorolva a helyi gazdaság több ágazatára.

Tekintettel a medvepopuláció nagyságára a központi döntéshozóknak a környezetvédelemre fordított eszközök mellett a nagyragadozók által okozott károk mérséklésére is erőforrásokat kell fordítaniuk, hiszen jelen esetben meglehetősen költséges a szigorú védelem alatt álló fajok védelme és az általuk okozott károk kiküszöbölésére tett erőfeszítések összehangolása. Intézkedésekre van szükség a lakosság és az agrárterületek biztonságának növelése céljából, know-how és anyagi eszközök formájában.

V. További lépések

Hargita Megye Tanácsa Vidékfejlesztési Egyesülete:

- Tudatosító kampány szervezése a lakosság körében: szóróanyagok kiosztása, újsághirdetések

Polgármesteri hivatalok:

- Legeltetés szabályozása, szabályzat betartatása

Közbirtokosságok:

- Fakitermelés szabályozása

Erdőfelügyeletet végző szervek:

- Vadföldek létesítése, meglévők karbantartása
- Erdei gyümölcsbegyűjtés szabályozása
- Motoros sportot űzők erdőből való kitiltása, büntetése

Magánszemélyek:

- Juh-, szarvasmarha karámok tisztán tartása; hulladék megfelelő tárolása
- A háziállatok védett, zárt istállókban, ketrecekben tartása.
- Termés hatékony védelme, időben történő betakarítása

Egyéb lépések:

- A medve és a vadkárok körül kialakult helyzetet a sürgősségi esetek megyei bizottsága kell megvitassa.
- Jogszabály módosító javaslatok megfogalmazása:
 - a felnőtt, hím egyedek vadászatának tiltásáról,
 - a kvóta káresetek-, kilőtt egyedek száma- és a valós medveállomány szerinti meghatározásáról,
 - a sürgősségi esetekben történő azonnali beavatkozás lehetőségéről,
 - a személyi sérülések esetkezelésének és a kompenzáció eljárásának jogszabályba foglalásáról
 - a kárigénylések elbírálásának és a vadászati kvóta meghatározásának a Környezetvédelmi Ügynökség megyei kirendeltségének hatáskörébe helyezéséről
- A helyzetet az Európai Unió felé is kell közvetíteni, EU szinten fellépni a probléma megoldása érdekében, Európai Parlamenti képviselők révén, Régiók Bizottsági előterjesztés formájában

Javaslatok jogszabály módosításra

1679/2008–as kormányhatározat

4. bekezdés, 1 és 2 pontok

Javaslat:

A vadkárok, a polgármesteri hivataloknál történő bejelentésére álljon több mint 24 óra az érintettek rendelkezésére, és legyen lehetőség a hivatalos bejelentésre a 112-es sürgősségi számon

Indoklás:

A kárról készült írásos jelentést annál az önkormányzatnál kell benyújtani, amely területén a veszteség bekövetkezett. 24 óra azonban meglehetősen rövid időszak a kár bejelentésére, főként, ha a kárvallott nem községközpontban lakik, esetleg más községhez tartozó tulajdonában keletkezett kár.

6. bekezdés, 1. pont

Javaslat:

A bejelentés során felmerült költségek (pl. szállítás) is képezze a kár értékének részét és kerüljön megtérítésre

Indoklás:

Az írásos bejelentéshez gyakran szükséges kisebb nagyobb távolságok megtétele, illetve egyéb más költségek merülhetnek fel, amely a kár értékéhez kapcsolódik, így ez is megtérítésre kell kerüljön.

9. bekezdés

Javaslat:

Sürgősségi esetekben a beavatkozási kérelmet bírálják el 24 óra alatt, vagy az elbírálást delegálják a megyei ügynökségeknek, az eljárás gyorsítása céljából. Tehát rövidíteni kell a bejelentés és a beavatkozás engedélyeztetése közötti időt.

Indoklás:

Sürgősségi esetben, a problémás medve elfogására, vagy kilövésére külön engedélyt kell kérni, amelyet a bukaresti Környezetvédelmi és Klímaváltozási Minisztérium hagy jóvá. Azonban ez az eljárás több napot vesz igénybe, amely alatt a medve további károkat okozhat, vagy a vadásztársulatok nyomát veszítik. Gyorsított elbírálásra, vagy e feladat helyi vagy regionális szintre történő delegálására van szükség az időbeni beavatkozás érdekében. A társulatok rendelkezésére kellene állnia egy minisztériumi jóváhagyásnak, amely lehetővé teszi sürgősségi esetekben (például személyi sérülés) a gyors beavatkozást.

407/2006-os törvény

13. bekezdés

Javaslat:

Személyi sérülések esetén is legyen kompenzáció, amely lehetnek, a sérülés mértékétől függően a kórházi költségek, korai nyugdíjazás, vagy akár a temetkezési költségek. Ugyanakkor meg kell nevezni a felelős hatóságot, intézményt, a kompenzáció megállapítására, elszámolására.

Indoklás:

Meg kell határozni, hogy mi az eljárás személyi sérülés esetén. Kihez kell fordulni ilyen esetekben és milyen folyamatra lehet számítani. Ugyanakkor azt is jogszabályba kell foglalni, hogy a sérülés esetén a kórházi költségeket; súlyos sérülés esetén a nyugdíjazást vagy egyéb kompenzációkat, illetve elhalálozás esetén a temetkezési költségeket mely illetékes hatóság téríti meg.

Javaslat:

A vadak által okozott minden bárminemű anyagi kár kerüljön megtérítésre.

Indoklás:

Jelenleg csak a mezőgazdasági terményben, állatállományban esett kár esetén igényelhető a térítés. Egyéb károsodott javak esetén nem igényelhető.

Melléletek

1. sz. melléklet: Hargita Megye Tanácsának tevékenysége medve és vadkárók kérdésében.

Hargita Megye Tanácsa kiemelt figyelmet fordít a vadak által okozott károk mérséklésére, ezek csökkentésére és igyekszik a rendelkezésre álló eszközeivel segíteni az illetékes hatóságokat, az érintett lakosságot, kommunikáció összehangolásával, problémák feltárásával és a központi döntéshozók felé közvetítésével, pályázati úton anyagi támogatással.

2009. február	A megyei tanács létrehozott egy munkacsoportot a vadkárók kezelésére, megelőzési tevékenységek koordinálására. Elsődleges célja a csoportnak a lakosság informálása volt, a vadkárók bejelentésének módjáról, a visszafizetési igénylések megfelelő összeállításáról
2010. április	Küsmödi és Románandrásfalvi gazdafórum, amelyen a gazdák felhívták Borboly Csaba megyei tanácselnök figyelmét a környéken történt nagyszámú vadkárra. Márton István javaslata a károk kezelésére a gazdák egyesülése volt, egy nagyobb érdekképviselő létrehozása a vadkárók kifizetésének gyorsítása céljából.
2010. szeptember	Borbély László környezetvédelmi és erdészeti miniszter Hargita megyei látogatása során, találkozott a közbirtokosságok elnökeivel, ahol beszélgetési téma volt a vadkárók rendezése, a kifizetési procedúrák rövidítésének lehetősége.
2011. október	Megbeszélés a vadászegyesületekkel - HMT márványterem
2011. október	A csíkdánfalvi Nimród Vadászegyesület megszervezte az I. Székelyföldi Vadásznapot
2011. november	Borbély László környezetvédelmi és erdészeti miniszter, látogatást tett a megyében. Egy találkozó keretében, a vadászegyesületek képviselőivel vitatta meg a 407/2011 vadászati törvény módosítását, illetve vadkárók rendezésének kérdéseit
2011. november	Székelyföldi Akadémia Gyergyószárhegyen - Erdőgazdálkodás és vadkárók című előadás - Márton István
2011. november	Székelyföldi Akadémia Kányádon - Erdőgazdálkodás és vadkárók című előadás - Márton István
2012. május	HMT Vidékfejlesztési Egyesület pályázatának elbírálása - 5 vadászegyesület, összesen 10 villanypásztor felszerelésének támogatását bírálta el pozitívan a bizottság. Így villanypásztor kerülhet Oroszhegy, Siménfalva, Varság, Szecsend és Zetelaka, illetve Piliske vadászterületen, továbbá Csíkszentkirály, Csíkszentimre, Csatószeg, Verebes és Nagytusnád határában.

2012. október	Székelyföldi Vadásznapi Gyergyószárhegy -
2013. március	Pályázat kiírása villanypásztorra a földtulajdonosi társulások számára – folytatódik az egyesületek, földtulajdonosok számára kiírt pályázat, amely keretén belül villanypásztorokra tehetnek le pályázatokat. A pályázat kerete 45 ezer lej.
2013. november	Székelyföldi Akadémia Gyergyóvárhegyen és Gyimesközéplokon
2014. május	Székelyföldi Akadémia Csíkszenttamás
2014. június	Korodi Attila környezetvédelmi miniszter részére küldött átiratban a megyei tanács a miniszter közbenjárását kérte a 2013-ban bejelentett vadkárok kifizetésére.

2. sz. melléklet: Kilövési engedélyek

A 2013-2014-es vadászidényben néhány egyeddel több vadat lőhetnek ki a vadászok Hargita megyében, mint az azt megelőző szezonban, ez a példányszám növekedésével magyarázható. Összesen 53 medvére, 47 farkasra és 44 vadmacskára adott kilövési engedélyt a Környezetvédelmi Minisztérium. Legtöbb, 8 medve kilövését a Nagy-Küküllő Vadásztársulatnak, illetve 6-6 medve kilövését a Zetelaka és Társai valamint Csíkszereda Vadásztársulatnak engedélyezték.

Medve kilövési engedélyek, 2014. szeptember¹

	Példányszám
Nagyküküllő Vadász- és Sporthorgász Egyesület	8
Csíkszereda Vadász- és Sporthorgász Egyesület	6
Zetelaka és Társai Vadász- és Sporthorgász Egyesület	6
Hargita Erdészeti Igazgatóság	4
Székelykeresztúri Hubertus Vadász- és Sporthorgász Egyesület	3
Salon Vadász- és Sporthorgász Egyesület	3
Szent Anna Vadász- és Sporthorgász Egyesület	3
Maroshévíz Vadász- és Sporthorgász Egyesület	3
Gyergyószentmiklósi Vadász- és Sporthorgász Egyesület	2
Erdész-vadászok Klubbja	2
Fágytel-Martonca Vadász- és Sporthorgász Egyesület	2
Gordon Vadász- és Sporthorgász Egyesület	2
Nimrod Vadász- és Sporthorgász Egyesület	2
Szilos Vadász- és Sporthorgász Egyesület	2
Loduj Vadásztársulat	1
Csíkszépvíz Erdőrendészeti Hivatal	1
Gyergyószentmiklósi Vadászegyesület	2
Gyergyószentmiklós Erdőrendészeti Hivatal	1
Összesen	53

¹ 1575/2014 sz. rendelet a medve, farkas, vadmacskára vonatkozó mentesítések jóváhagyásáról, <http://lege5.ro/Gratuit/gqydzinygy/ordinul-nr-1575-2014-pentru-aprobarea-derogarilor-in-cazul-speciilor-urs-lup-si-pisica-salbatica>

Hargita megye intézményeiből beérkezett adatok a medvepopuláció és a bejelentett vadkárokról vonatkozóan

Medvepopuláció és vadkárok helyzete Hargita megyében, 2013-2014-es időszakban															
Intézmény / Helység	Medve populáció		Medve okozta vadkárok		Bejelentett vadkárok						Törvénymódosító javaslat	Egyéb javaslat			
	2013	2014	2013	2014	2013			2014							
	Egyed	Egyed	Eset	Eset	Növény	Állat	Ember	Növény	Állat	Ember					
						Marha-félék	Juh		Növény	Marha-félék	Juh				
	Csíkszeredai Székelyudvarhelyi Gyergyószentmiklósi Kórházak												10		
Hargita megyei Mentőszolgálat	Csíkszereda							1					9		Megfelelő intézkedések meghozatala
Gyergyószentmiklósi kórház	Gyergyószentmiklós							2					3		
Csíkszeredai Megyei Sürgősségi Kórház	Csíkszereda												7		
Hargita megyei Közegészségügyi Igazgatóság	Csíkszereda							2					15		

Accent GeoÖkológiai Szervezet	Tusnádfürdő	1365	1351	105	154				3				7	Javasolt	A medvék megfelelő mennyiségű étellel való ellátása. Intézkedések bevezetése a növény és faj védelmére, illetve a szemetes kukák rendszeres ürítése.
Vadász- és Sporthorgász Egyesület	Zetelaka	155	250	16	14				1				1		Beavatkozási kérelem 12 medvére, 4 az egyesület kezelésébe tartozó vadászterületen
Hargita megyei rendőrés	Csíkszreda	1365	1351	157	214				3				7	Javasolt	
Országos Erdőgazdálkodási Hivatal (Romsilva)	Csíkszreda	74	74	14	19				1					Javasolt	
Vadászegyesület	Gyergyószentmiklós		18	19					1					Javasolt	Intézkedések a medvék létszámának csökkentéséért
Hargita megyei csendőrség			99	21	14										
Csíkszreda							1								
Csíkkarcfalva					32					2	1	22		Javasolt	
Oroszhegy										4	3	13			
Farkaslaka										3	3	7			
Csíkszentmihály								15		1					
Csíkpálfalva							1	2			3				
Újszékely		2	6												

Csíkszentimre											2		2	
Csíkszentdomokos		55	60	5	7	1		6		1	3	7		Növelni a kilövési keretet. Nagyobb hatáskört a vadgazdálkodóknak hogy ők döntsék el a kilövési keretet
Csíkszentmárton											1			
Csíkszentsimon						1		4		1		6		
Csíkszenttamás							2				1			Szabályozni kellene a medvepopuláció szaporodását
Székelyvarság											2			
Zetelaka												2	1	

ELJÁRÁS

Cím	Medvekérdés és vadkárok Hargita megyében
Hivatkozás:	<ul style="list-style-type: none"> - 1979-es Berni Egyezmény - Európai Közösségek Tanácsának 92/43/EGK irányelve - 407/2006-os vadászati törvény - 1679/2008-as kormányhatározat - 1575/2014-es rendelet - Polgármesteri hivatalok által beküldött adatok medvepopulációról és bejelentett vadkárokról - Megyei vadásztársulatok által beküldött adatok, állásfoglalások - Erdészeti hivatalok, magánerdészetek által beküldött adatok - Egészségügyi intézmények, környezetvédő egyesületek statisztikai, állásfoglalásai - URSUSLIFE projekt anyagai, jelentései - Hargita megyei Környezetvédelmi Ügynökség adatai, állásfoglalása - Országos és megyei sajtóhírek - Medvék helyzetéről készült tanulmányok, felmérések - Más, illetékes személyek állásfoglalása, véleménynyilvánítása
Jogi alap:	
Stratégia / Program	Hargita Megye Agrárfejlesztési Stratégiája 2010-2020
HMT határozat/elnöki rendelet száma és kelte:	
Illetékes struktúra:	Elemző Csoport
Végleges jelentés kelte:	2015. január 22.
Korábbi jelentések a témában:	
A témában folytatott konzultáció:	<p>Elemző Csoport honlapja</p> <p>http://elemzo.hargitamegye.ro/medvekerdes-es-vadkarok-hargita-megyeben/</p> <p>Hargita Megye Tanácsának, e témára létrehozott honlapja</p> <p>http://hargitamegye.ro/vadkarok.html</p>